

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Securitate et Educatione Civili IV (2014)

Sfera nauki – sfera realizacji naszych pasji IV Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa Doktorantów i Młodych Naukowców

W dniach 3–5 kwietnia 2014 roku w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy odbyła się czwarta interdyscyplinarna konferencja doktorantów. Temat przewodni brzmiał: *Dylematy współczesnych: radzenie sobie z wielością ról i zadań*. Czynny udział wzięło w niej ponad stu prelegentów reprezentujących różne ośrodki naukowe z całej Polski. Podzieleni zostali oni przez organizatorów na 18 sesji dyskusyjnych oraz 3 sesje panelowe.

Organizatorzy zadbali, by goście, którzy rozpoczną spotkanie młodych naukowców, byli reprezentantami różnych dziedzin nauki – co niewątpliwie podkreślało interdyscyplinarność spotkania. Wykłady inauguracyjne wygłosili: prof. Zbigniew Izdebski – seksuolog oraz pedagog, prof. Iwona Janicka – psycholog oraz prof. Jarosław Nocoń – politolog. Profesor Zbigniew Izdebski swój czas poświęcił na przybliżenie problemu *Seksualności współczesnych Polaków* na podstawie wyników swoich badań. Wnioski, które można z nich wyciągnąć, są bardzo ciekawe, okazuje się bowiem, że 34% młodych ludzi spotkało się z przemocą seksualną (lub też jej doświadczyło), natomiast 12% było jej sprawcą, co w połączeniu z coraz wcześniejszą inicjacją seksualną nastolatków, a także liberalizacją seksualności wśród młodzieży daje pierwsze sygnały ostrzegawcze, iż zachwiana została hierarchia wartości aksjologicznych. Wykładowca poruszył także kwestię tabu, jakim jest masturbacja wśród osób samotnych oraz starszych, podkreślał jej znaczącą rolę w prawidłowym rozwoju seksualnym jednostki, zwrócił uwagę na fakt, że występuje częściej wśród mężczyzn i zaapelował do pań będących na sali, by nie bały się „czerpać przyjemności”.

Pani profesor Iwona Janicka w wykładzie *Wiele ról wyzwaniem czy zagrożeniem* omówiła liczne role, jakie w codziennym życiu odgrywać musi każdy człowiek: w rodzinie, w pracy zawodowej, w grupie społecznej i indywidualnie. Przedstawiła dwie bardzo ważne kwestie, szczególnie dla kobiet. Pierwszą z nich jest zjawisko określone terminem *spillover*, czyli zależności pomiędzy pracą zawodową a życiem rodzinnym, swoistego rodzaju przenikanie się dwóch podstawowych a zarazem różnych ról społecznych. Polegać ma na następującej relacji: „kiedy nie układa się

nam w domu uciekamy w pracę, a kiedy nie układa się nam w pracy, to uciekamy w dom – najczęściej zachodzi kobieta w ciążę”. Bardzo częstym zjawiskiem jest „nadmiar ról będący transferem negatywnym”, powodującym poczucie niskiej jakości życia. Następnie poruszyła zjawisko „wielopracy” – gdy próbując zaspokoić potrzeby egzystencjalne rodziny lub własne, małżonkowie podejmują się kilku prac zarobkowych, a przemieszczając się z pracy do pracy, zapominają o rodzinie.

Drugim ważnym problemem wiążącym się z rolami rodzinnymi, który pojawił się w związku z wydłużającym się życiem człowieka, jest opieka nad starzejącymi się rodzicami. Dotyczy to osób, zwłaszcza kobiet, między 35 a 55 rokiem życia, które pełnią dodatkową rolę – opiekunów rodziców, stając się w ten sposób przedstawicielami „generacji kanapkowej”, dbają o swoją rodzinę (w szczególności dzieci) oraz są aktywne zawodowo. W krajach Unii Europejskiej (np. Niemcy) czy w Stanach Zjednoczonych problem opieki nad ludźmi starszymi został rozwiązany poprzez rozwinięty system wykwalifikowanych opiekunów, domów spokojnej starości i domów seniora.

Podsumowując wykład, profesor Iwona Janicka wypunktowała minusy, jakie pojawiają się w związku z obciążeniem zbyt dużą liczbą zadań: dla mężczyzn jest to najczęściej rezygnacja z prac domowych (musi odpocząć po pracy) oraz wybierania partnerek życiowych o podobnym statusie życiowym i poziomie wykształcenia, natomiast dla kobiet preferowanie związków nieformalnych, a także z racji większej satysfakcji dominacji kariery zawodowej nad życiem rodzinnym. Zwrócić uwagę trzeba szczególnie na fakt, że „role zawodowe potrzebują buforu – odstresowania się. Niestety obecny pęd życia nie daje na to ani sił, ani czasu”.

Profesor Jarosław Nocoń, ostatni prelegent w części inauguracyjnej, wygłosił wykład *Idea komercjalizacji w polityce Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego*, w którym poruszył bardzo ważne zagadnienie związane z etosem nauczyciela akademickiego. Przypomniał młodym naukowcom, że „Sfera nauki, to sfera realizacji naszych pasji”, że w badaniach naukowych powinno się kierować kryteriami prawdy, rzetelności oraz ciekawości poznawczej, która ma stymulować badacza do realizacji celów. Zwrócił uwagę na nowe zjawisko, czyli postrzeganie wiedzy „jako produktu, który chcemy sprzedać”, zgodnie z wyznacznikami naszych czasów, jakimi są dobra materialne i chęć zysku – czyli wartość, która mówi, że im majątniejsze społeczeństwo, tym mniej chętne do rewolucji i zmian. Profesor przestrzegał przed takim podejściem do pracy badawczej, zawodowej. Zwrócił również uwagę, że powinno się pamiętać o poczuciu misji. Zwrócił uwagę na coraz rzadszą relację mistrz – uczeń, według której kiedyś kształtowano nowe zastępy kadry uniwersyteckiej. Podkreślił, że we współczesnym społeczeństwie posiadanie wiedzy (wykształcenia) nie daje gwarancji stałej pracy zawodowej.

W sesjach panelowych sporo ożywienie wśród panów wzbudził referat *Pozornie właściwe relacje partnerskie, czyli etiologia i implikacje zdrady małżeńskiej – studium przypadku*, wygłoszony przez Magdalenę Jaworek – doktorantkę z UWM, która podzieliła się wynikami badań dotyczącymi zdrady w związkach małżeńskich.

Nakreślona w referacie sylwetka mężczyzny zdradzającego odbiegała daleko od przyjętych stereotypów. W przedstawionych przypadkach wszyscy badani byli przykładowymi ojcami, mężami, wzorami do naśladowania, posiadającymi własne dobrze prosperujące firmy. Badania przeprowadzono metodą wywiadu pogłębionego. Respondenci zapytani o powody zdrady, udzielali m.in. takich odpowiedzi: „jest to następstwo braku czegoś w domu”; „Mężczyzna musi być najedzony i zaspokojony, jak nie ma spełnionych tych dwóch podstawowych potrzeb, to idzie ich szukać gdzieś indziej”; „mężczyzna jest tak wierny, jak jego możliwości”. Dwie ostatnie wypowiedzi wzbudziły liczne kontrowersje i stały się przedmiotem dyskusji w kuluarach.

Referat Anny Bernackiej dotyczył trudnego problemu edukacji seksualnej uczniów niepełnosprawnych intelektualnie. Referentka stwierdziła, że taka edukacja w Polsce nie istnieje, ponieważ nie ma osób odpowiednio przedszkolnych do prowadzenia zajęć. Problem niepełnosprawności oraz kreowania wizerunku osób niepełnosprawnych w mediach omówiła w swym wystąpieniu Wioletta Szarecka. Skupiła się zwłaszcza na kampaniach społecznych mających na celu kreowanie pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych. Zwróciła uwagę na kilka istotnych szczegółów, m.in. osoba niepełnosprawna najczęściej pojawia się w mediach w kontekście sensacji (po wypadku, w dramatycznych sytuacjach). Kampanie społeczne pokazują osoby niepełnosprawne jako osoby zależne, nieszczęśliwe, żyjące poza społeczeństwem: „Cierpienie, nieszczęście, litość czy zależność.... plus sporo sprzętu niezbędnego do normalnego funkcjonowania lub rehabilitacji” – takie obrazy wbijają się w pamięć. Drugi sposób przedstawiania osoby niepełnosprawnej to kreowanie jej na bohatera. Referentka przytoczyła przykład różnych kampanii społecznych, m.in. Niepełnosprawni – normalna sprawa, gdzie niepełnosprawność jest nawiązaniem do sztuki, czy Kampanii Olimpiad Specjalnych promowanych niefortunnymi porównaniami, np. „Zespół Downa jest jak plama na koszuli, której nie możesz sprać” lub łagodniejsze: „Zespół Downa jest jak sen, który mi się podoba”.

IV Interdyscyplinarna Konferencja Doktorantów i Młodych Naukowców była okazją do wymiany doświadczeń przedstawicieli różnych dyscyplin: psychologów, politologów, socjologów, pedagogów. Możliwość wspólnych debat, dzielenia się spostrzeżeniami, wnioskami z badań na pewno dały szersze spectrum postrzegania dylematów współczesnego społeczeństwa, którego częścią jesteśmy i które stanowi nasz obszar badawczy.

Andrzej Ziarko